

Geografia, klasa 5.

Uczeń potrafi na poszczególne oceny:

DOPUSZCZAJĄCĄ

- powiedzieć, czym jest geografia;
- powiedzieć, co to jest środowisko przyrodnicze i geograficzne;
- wymienić sfery ziemskie.
- wskazać na mapie półkule północną i południową, wschodnią i zachodnią;
- powiedzieć, co to jest legenda mapy;
- wymienić elementy legendy na mapie.

DOSTATECZNĄ

- powiedzieć czy jest geografia;
- definiować elementy środowiska przyrodniczego;
- podawać przykłady, podać źródła wiedzy geograficznej.
- wskazać na globusie i mapie świata: bieguny, równik, południk zerowy i 180°, półkule, zwrotniki i koła podbiegunowe.
- nazwać elementy mapy;
- wskazać i nazwać umieszczone na mapie znaki z legendy;
- wymienić elementy krajobrazu.

DOBRA

- wyjaśnić pojęcie geografia
- definiować pojęcia: geografia, środowisko przyrodnicze i geograficzne;
- wymienić elementy środowiska przyrodniczego.
- zdefiniować pojęcia: bieguny, równik, południk zerowy i 180°, półkule, zwrotniki i koła podbiegunowe.
- zastosować legendę mapy do odczytywania informacji;
- wyjaśnić, do czego służy skala mapy;
- rozpoznać na mapie składniki krajobrazu Polski.

BARDZO DOBRĄ

- wyjaśnić pojęcie geografia;
- wybrać z podanych i przyporządkować elementy środowiska przyrodniczego.
- zdefiniować długość i szerokość geograficzną;
- opisać cechy południków i równoleżników;
- odczytać położenie punktów na mapie.
- korzystając ze skali mapy, obliczyć odległości między wybranymi obiektami;
- korzystając ze znaków umownych, odczytać informację z mapy fizycznej Polski.

CELUJĄCĄ

- wyjaśnić pojęcie geografia;
- podać powiązania między elementami środowiska przyrodniczego i geograficznego.
- odczytać położenie obszaru;
- opracować trasę podróży, uwzględniając współrzędne geograficzne.
- scharakteryzować dany obszar, wykorzystując użyte w legendzie znaki umowne;
- wykonać pomiary na mapie i przeliczyć je, wykorzystując skalę;
- korzystając ze znaków umownych, odczytać informację z map tematycznych Polski.

• powiedzieć, czym jest wysokość względna i bezwzględna; • wskazać na mapie poziomicę; • nazwać główne kierunki geograficzne.	• obliczyć wysokość względną z podanych informacji; • odczytać wartości poziomic; • wskazać na mapie główne kierunki geograficzne.	• wskazać na podstawie rysunku poziomicowego mapy okolic szkoły konkretne formy terenu; • odczytać wysokość bezwzględną z rysunku poziomicowego; • zorientować mapę okolic szkoły; • wskazać w terenie główne kierunki geograficzne na podstawie mapy.	• odczytać wysokość bezwzględną z rysunku poziomicowego i obliczyć wysokość względną w zniesienia; • określić, na podstawie rysunku poziomicowego stromiznę stoku.	• omówić ukształtowanie powierzchni na podstawie rysunku poziomicowego; • porównać elementy przedstawione na mapie z elementami zaobserwowanymi w terenie.
• wymienić kontynenty i oceany świata; • wymienić, jakie mogą być na Ziemi formy ukształtowania powierzchni; • wymienić nazwiska wielkich odkrywców.	• wskazać na mapie kontynenty i oceany świata; • swoimi słowami określić, czym są formy ukształtowania powierzchni.	• omówić położenie kontynentów i oceanów na mapie i względem siebie; • wskazać na mapie wielkie formy ukształtowania powierzchni.	• wskazać na mapie wielkie formy ukształtowania powierzchni na poszczególnych kontynentach; • określić trasy pierwszych wypraw geograficznych.	• wskazać i nazwać wielkie krainy geograficzne dla poszczególnych kontynentów; • wskazać granice między kontynentami; • porównać ukształtowanie kontynentów między sobą.
• nazwać pasy rzeźby w Polsce; • określić elementy środowiska wchodzące w skład krajobrazu.	• nazwać pasy rzeźby w Polsce i wskazać je na mapie; • określić cechy charakterystyczne dla danego pasa rzeźby.	• Przedstawić główne cechy krajobrazów Polski; • określić cechy charakterystyczne dla danego pasa rzeźby; • nazwać przykładowe krainy wchodzące w skład danego pasa rzeźby.	• przedstawić główne cechy krajobrazów Polski; • wykazać ich różnicowanie; • nazwać i wskazać na mapie przykładowe krainy wchodzące w skład danego pasa rzeźby.	• scharakteryzować rzeźbę poszczególnych pasów rzeźby w Polsce, wskazać różnice i podobieństwa, porównać je pod względem różnicowanie krajobrazu
• wymienić typy krajobrazów.	• nazwać i omówić typy krajobrazów.	• wskazać pozytywne i negatywne zmiany w krajobrazach powstałe w wyniku działalności człowieka.	• omówić na przykładach wpływ gospodarki człowieka na zmiany w krajobrazie.	• ocenić wpływ poszczególnych działań gospodarki na środowisko; • wskazać możliwe zmiany mające na celu poprawę warunków środowiska.
• wskazać krainy geograficzne na mapie; • nazwać główne elementy środowiska geograficznego występujące w regionie;	• wskazać i omówić położenie na mapie; • wymienić cechy charakterystyczne środowiska geograficznego	• rozpoznać krajobrazy krain w opisach; • przedstawić podstawowe zależności między składnikami krajobrazów w regionach;	• rozpoznać krajobrazy krain w opisach oraz na filmach i ilustracjach; • przedstawić podstawowe zależności między	• porównać cechy krajobrazu i elementy krajobrazu krain geograficznych; • wykazać specyfikę regionu na podstawie map, zdjęć,

<ul style="list-style-type: none"> • nazwać grupy etniczne występujące w danym regionie. 	<ul style="list-style-type: none"> • występujące w krajobrazie regionu; • wymienić najważniejsze obiekty dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego regionu. 	<ul style="list-style-type: none"> • opisać zajęcia, tradycje rodzinne i zwyczaje mieszkańców krainy geograficznej; • wymienić najważniejsze obiekty dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego regionu oraz wskazać je na mapie. 	<ul style="list-style-type: none"> • składnikami krajobrazów w regionach; • opisać zajęcia, tradycje rodzinne i zwyczaje mieszkańców krainy geograficznej; • opisać najważniejsze obiekty dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego regionu oraz wskazać je na mapie. 	<ul style="list-style-type: none"> • filmów geograficznych; • opisać najważniejsze obiekty dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego Polski oraz wskazać je na mapie.
<ul style="list-style-type: none"> • wymienić cechy miast przemysłowych; • podać nazwy głównych miast Wyżyny Śląskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> • podać nazwy kilku miast wchodzących w skład konurbacji Górnego Śląska i wskazać je na mapie. 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać główne surowce mineralne wydobywane w rejonie Górnego Śląska; • nazwać cechy środowiska miast przemysłowych. 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić przyczyny rozwoju konurbacji Górnego Śląska; • wskazać przyczyny i skutki koncentracji przemysłu na Górnym Śląsku. 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenić jakość działań człowieka i ich wpływ na środowisko w rejonie Górnego Śląska.
<ul style="list-style-type: none"> • określić położenie Wyżyny Lubelskiej; • wymienić produkty rolne charakterystyczne dla regionu. 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać cechy charakterystyczne krajobrazu Wyżyny Lubelskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić znaczenie warunków naturalnych dla rozwoju rolnictwa na Wyżynie Lubelskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić znaczeni gospodarcze Wyżyny Lubelskiej - rolnicze, przemysłowe i społeczne. 	<ul style="list-style-type: none"> • porównać region Wyżyny Lubelskiej z innymi regionami rolniczymi w Polsce.
<ul style="list-style-type: none"> • określić położenie Warszawy. 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić cechy zabudowy wielkiego miasta. 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać czynniki rozwoju stolicy • określić różnorodność funkcji Warszawy. 	<ul style="list-style-type: none"> • porównać krajobraz Warszawy i innych miast Polski. 	<ul style="list-style-type: none"> • porównać krajobraz Warszawy i innych miast europejskich.
<ul style="list-style-type: none"> • nazwać cechy krajobrazu najbliższej okolicy; • wymienić elementy zagospodarowania antropogenicznego. 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić i określić położenie elementów krajobrazu najbliższej okolicy; • wskazać przykłady elementów najbliższej okolicy i rodzimych. 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenić krajobraz najbliższej okolicy pod względem jego piękna oraz ład i estetyki; • wskazać w terenie obiekty antropogeniczne i naturalne; • wskazać obiekty istotne z punktu widzenia dziedzictwa kulturowego. 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać przykłady pozytywnej i negatywnej ingerencji człowieka w środowisko najbliższej okolicy. 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić propozycje zmian mających na celu poprawę zagospodarowania najbliższej okolicy z uwzględnieniem dbałości o stan środowiska, ład i estetykę krajobrazu.
<ul style="list-style-type: none"> • na podstawie mapy stref klimatycznych opisać położenie poszczególnych stref na Ziemi. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić układ przestrzenny poszczególnych stref klimatyczno-krajobrazowych na świecie; 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać analogię pomiędzy zróżnicowaniem klimatycznym w układzie strefowym, (w zależności od szerokości geograficznej) i piętrowym 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić związek pomiędzy występowaniem stref oświetlenia Ziemi a zróżnicowaniem krajobrazowym świata. 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazać i wyjaśnić związek pomiędzy warunkami klimatycznymi a cechami poszczególnych krajobrazów.

• wskazać na mapie fizycznej świata obszary występowania wilgotnych lasów równikowych; • odczytać z klimatogramu wartości temperatury powietrza i opadów w klimacie równikowym wybitnie wilgotnym.	• przyporządkować ilustrację każdej ze stref do jej położenia na mapie świata. • omówić na podstawie wykresu temperatury i opadów oraz map klimatycznych cechy i zasięg klimatu równikowego wybitnie wilgotnego; • podać przykłady roślin i zwierząt żyjących w tym klimacie.	(w zależności od wysokości bezwzględnej). • omówić wyjątkowość ekosystemów wilgotnego lasu równikowego; • podać przykłady przystosowań organizmów do życia w lesie równikowym.	• wyjaśnić związek pomiędzy warunkami klimatyczno-krajobrazowymi a sposobami życia i zarobkowania ludzi w lesie równikowym.	• wyjaśnić zależności pomiędzy położeniem klimatu równikowego wybitnie wilgotnego a zasięgiem lasów deszczowych.
• wskazać na mapie fizycznej świata obszary występowania lasów strefy umiarkowanej; • odczytać z klimatogramu wartości temperatury powietrza i opadów w klimatach umiarkowanych.	• omówić na podstawie wykresu temperatury i opadów oraz map klimatycznych cechy i zasięg strefy klimatów umiarkowanych; • podać przykłady roślin i zwierząt żyjących w tym klimacie.	• porównać warunki klimatyczne, krajobrazowe i siedliskowe lasu równikowego i lasu strefy umiarkowanej; • rozpoznać, nazwać i porównać piętra lasu równikowego i lasu strefy umiarkowanej.	• wykazać i uzasadnić wpływ warunków klimatycznych i krajobrazowych na życie człowieka w wilgotnych lasach równikowych i lasach strefy umiarkowanej.	• Identyfikować współzależności między składnikami poznawanych krajobrazów.
• wskazać na mapie fizycznej świata obszary występowania sawann i stepów; • odczytać z klimatogramów wartości temperatur powietrza i opadów na sawannach i stepach.	• omówić na podstawie wykresu temperatury i opadów oraz map klimatycznych cechy i zasięg klimatu podrównikowego i umiarkowanego ciepłego kontynentalnego; • podać przykłady roślin i zwierząt żyjących w każdym z tych klimatów.	• wyjaśnić przyczyny występowania krajobrazów sawann i stepów na świecie; • rozpoznać krajobrazy sawanny i stepu na fotografiach.	• wykazać i uzasadnić wpływ warunków klimatycznych i krajobrazowych na życie człowieka na sawannach i stepach.	• prezentować niektóre przykłady budownictwa, sposobów gospodarowania, głównych zajęć mieszkańców sawann i stepów.
• wskazać na mapie fizycznej świata obszary występowania gorących i lodowych pustyni; • odczytać z klimatogramu wartości temperatury	• omówić na podstawie wykresu temperatury i opadów oraz map klimatycznych cechy i zasięg klimatów	• na podstawie materiałów porównać warunki klimatyczne i krajobrazowe pustyni suchych i gorących; • rozpoznać i omówić przykładowe	• wykazać i uzasadnić wpływ warunków klimatycznych i krajobrazowych na życie człowieka na pustyniach lodowych i gorących.	• Identyfikować współzależności między składnikami poznawanych krajobrazów; • ocenić możliwości poprawy

powietrza i opadów w klimatach zwrotnikowym suchym i polarnym.	zwrotnikowego suchego i polarnego; • podać przykłady roślin i zwierząt żyjących w każdym z tych klimatów.	gatunki zwierząt i roślin występujących na pustyniach gorących i lodowych.		warunków życia ludności.
<ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie fizycznej świata obszary występowania krajobrazu śródziemnomorskiego; • odczytać z klimatogramu wartości temperatury powietrza i opadów. 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić na podstawie wykresu temperatury i opadów oraz map klimatycznych cechy klimatu śródziemnomorskiego; • wymienić typowe gatunki roślin i zwierząt. 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznać i scharakteryzować wybrane gatunki roślin i zwierząt charakterystyczne dla krajobrazu śródziemnomorskiego; • omówić związek pomiędzy warunkami klimatycznymi a rozwojem rolnictwa i turystyki strefy śródziemnomorskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> • porównać krajobraz śródziemnomorski z innymi poznanymi krajobrazami, wyjaśnić różnice; • rozpoznać krajobraz śródziemnomorski na podstawie opisów, filmów i ilustracji. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić zależności pomiędzy położeniem strefy śródziemnomorskiej, warunkami klimatycznymi i głównymi cechami krajobrazu.
<ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie fizycznej świata obszary występowania tajgi; • odczytać z klimatogramu wartości temperatury powietrza i opadów. 	<ul style="list-style-type: none"> • porównać wykres temperatury i opadów Kuopio i Warszawy, wyjaśnić różnice; • wymienić typowe dla tajgi gatunki roślin i zwierząt. 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić wpływ wieloletniej zmarzliny na budownictwo; • rozpoznać i scharakteryzować wybrane gatunki roślin i zwierząt tajgi. 	<ul style="list-style-type: none"> • porównać gospodarkę leśną w lasach borealnych Kanady i Rosji; • rozpoznać krajobraz tajgi na podstawie opisów, filmów i ilustracji. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić zależności pomiędzy położeniem tajgi, warunkami klimatycznymi i głównymi cechami krajobrazu.
<ul style="list-style-type: none"> • wskazać podstawowe różnice między tajgą a tundrą; • zlokalizować na mapie świata obszary występowania tundry; • odczytać dane z klimatogramu. 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić na podstawie wykresów i map klimatycznych cechy klimatu tundry; • podaje przykłady gatunków roślin i zwierząt. 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić związek między warunkami klimatycznymi a rozwojem flory i fauny tundry; • omówić warunki życia ludzi w tundrze oraz ich główne zajęcia. 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznać krajobraz tundry na podstawie opisów, filmów i ilustracji; • ocenić możliwości poprawy warunków życia ludności zamieszkującej tundrę. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić zależności pomiędzy położeniem tundry, warunkami klimatycznymi i głównymi cechami krajobrazu.
<ul style="list-style-type: none"> • odszukać na mapie fizycznej Azji Himalaje, Wyżynę Tybetańską oraz rzeki: Indus, Brahmaputra i Ganges; • wskazać, jak zmienia się klimat i krajobraz wraz ze wzrostem wysokości n.p.m. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, skąd bierze się piętrowość klimatyczno-roślinna w Himalajach; • podać przykłady gatunków roślin występujących w różnych piętrach klimatycznych Himalajów. 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznać i scharakteryzować wybrane gatunki roślin i zwierząt żyjące w Himalajach; • podać przykłady działalności człowieka w Himalajach. 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznać krajobraz wysokogórski Himalajów na podstawie opisów, filmów i ilustracji; • ocenić warunki do życia i działalności gospodarczej człowieka w Himalajach. 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić na wybranych przykładach zależności pomiędzy wysokością nad poziomem morza a klimatem i roślinnością.

